

[Arbejdsministeren.]

vægt på efteruddannelsesindsatsen som et led i den aktive arbejdsmarkedspolitik, end der måske hidtil er gjort. Vi har i 1960'erne haft en uddannelseseksplosion, som stadig kræver omfattende udvidelser af uddannelsesapparatet og en omhyggelig indsats i den pædagogiske planlægning.

Jeg er ikke meget i tvivl om, at vi i 1970'erne, sådan som også hr. Valbak var inde på det, vil opleve en ny uddannelseseksplosion, og at den vil sætte ind netop på efteruddannelsesområdet. Der vil måske ikke i denne forbindelse blive stillet de helt store krav til udvidelse af uddannelseskapa- citeten, man må nok kunne udnytte de in- stitutioner, der også varetager de erhvervs- mæssige grunduddannelser, men der er ut- tvivlsomt et betydeligt behov på to ganske bestemte punkter: det ene er planlægningen af efteruddannelsens indhold, det andet er ordninger, der sikrer dem, der søger ef- teruddannelse, rimelige økonomiske vilkår i uddannelsesperioden. Uden en bredere lø- ning af det sidstnævnte spørgsmål er det efter min opfattelse ikke realistisk at på- regne, at efteruddannelsesmulighederne vil blive udnyttet i ønskelig og tidssvarende udstrækning. Der er her tale om opgaver, som både berører arbejdsministeriets og undervisningsministeriets ansvarsområder, ligesom arbejdsmarkedets parter må være fundamentalt interesserede i at medvirke til at bidrage til en løsning. Undervisningsmi- nisteriet og arbejdsministeriet overvejer for tiden i fællesskab, hvorledes en mere syste- matisk kulegravning af problemerne, der her er omtalt, mest hensigtsmæssigt kan iværksættes.

Hermed skal jeg takke for den tilslut- ning, der fra alle sider er givet til en ratifi- cering af konventionen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget til folketingsbeslutnings overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at forslaget til folketingsbeslut- ning henvises til et udvalg på 17 medlem- mer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om æn- dring af lov om udlændinges adgang til landet m. v. og af lov om rettens pleje. (Domstols- kontrol med frihedsberøvelse m. v.).

(Lovforslaget (nr. 123) findes i tillæg A. sp. 2323, fremsættelsen i tidenden sp. 3149).

Lovforslaget sættes til forhandling.

K. Axel Nielsen: Efter dette forslag sker der en skærpelse af reglerne for domstols- kontrol med frihedsberøvelse af udlæn- dinge. I betragtning af, at et stadig sti- gende antal udlændinge søger tilflugt her i landet, er jeg sikker på, at de fleste vil anse det for rigtigt, at udlændinge opnår en bedre beskyttelse af deres personlige frihed. Det er naturligt i denne forbindelse at nævne den foreslåede ændring i retsplejelov- ens § 468, der ligestiller udlændinge med danske statsborgere ved behandlingen af spørgsmålet om administrativ frihedsberø- velse.

I øvrigt stilles der forslag om, at der i overensstemmelse med den indstilling, et arbejdsministerielt udvalg har afgivet, kan knyttes betingelser til en arbejdstilladelse for udlændinge, f. eks. om medlemskab af sygekasse og arbejdsløshedskasse m. v.

Af bemærkningerne til lovforslaget frem- går det, at der er indhentet udtalelser fra dommerforeningen, politimesterforeningen, retspræsidenter, rigspolitichef og politidi- rektør, men der siges intet om, hvad disse udtalelser går ud på. Jeg synes, det er udmærket, at bemærkningerne til lovforsla- get indeholder oplysninger om, hvem der er hørt. Det er vel oven i købet i overensstem-

[K. Axel Nielsen.]

melse med de regler, som statsministeriet i sin tid udsendte for affattelse af lovforslag og for de oplysninger, sådanne lovforslag bør indeholde. Men jeg synes, det ville være endnu bedre, om bemærkningerne også gav oplysning om, hvad de indhentede oplysninger går ud på. Jeg henstiller, at man enten optrykker de indhentede udtalelser som bilag til lovforslagene, når de kommer, eller at man i hvert fald optager et kort referat heraf. Når man blot læser i lovforslaget, at der er indhentet udtalelser fra de og de folk, så er man da ikke et almindeligt menneske, hvis man ikke bliver så nysgerrig, at man siger til sig selv: det var nu da ganske rart at få at vide, hvad de siger om det lovforslag, vi behandler, og som det er meningen at folketinget skal behandle og sætte sig så godt ind i, som det nu er muligt. Jeg vil godt indrømme, at det kan blive bekosteligt, hvis det skal gøres i alle tilfælde, men jeg er sikker på, at man ved fornuftige skøn i justitsministeriet kan finde den modus, som er hensigtsmæssig. Nu bliver vi altså nødt til for at få oplysningerne at begære udvalg, selv om vi i øvrigt ikke havde til hensigt at ville kræve dette lovforslag i udvalg.

Jeg anbefaler lovforslaget, men ønsker det til kort udvalgsbehandling.

Gerda Møller: Vi ved alle sammen, at antallet af udenlandske arbejdere er blevet stærkt forøget i de sidste år. Det har vi herhjemme hilst med tilfredshed, fordi de har været med til at afhjælpe mangelen på dansk arbejdskraft, hvor efterspørgslen er stor, og det er den jo mange steder. Men vi har heller ikke været ubekendt med, at disse fremmedarbejders tilstedeværelse har rejst mange problemer, som vi ikke har kunnet afhjælpe i så hurtigt et tempo, som man har ønsket det. Det er baggrunden for, at regeringen har nedsat et udvalg, der skal behandle spørgsmålet om gæstearbejdernes forhold både med hensyn til adgangen til at opnå arbejdstilladelse og med hensyn til deres sociale, bolig- og trivselsmæssige vilkår med det formål at gøre forholdene for dem bedst mulige.

Det foreliggende lovforslag er, hvis man kan kalde det sådan, første del af dette udvalgs arbejde, idet udvalget vil komme

med nogle delindstillinger, for at man så hurtigt som muligt kan få løst problemerne.

Lovforslaget går for det første ud på at ændre reglerne for domstolskontrol med frihedsberøvelse af udlændinge. Denne kontrol har ikke været så omfattende som den, der gælder for andre former for administrativ frihedsberøvelse. Man foreslår nu de almindelige regler brugt, men dog således at frihedsberøvelsen skal vare tre dage, før sagen kan kræves bragt for retten. Til gengæld skal rettens behandling ske inden for 24 timer. Man kan vel sige, at på den måde stilles udlændingene ikke ringere end andre, som underkastes administrativ frihedsberøvelse; tværtimod kan de få en meget hurtig behandling af deres sag. Før skulle der gå fem dage, og så var der ikke nogen bestemt frist for, hvornår sagen skulle tages op til behandling i retten. Nu skal der altså gå tre dage og derefter én dag til at få den til behandling; der ligger en stramning her, som man kun kan være tilfreds med.

Vi vil også gerne hilse med tilfredshed, at de midler, der hidtil har været taget i anvendelse for at holde på udlændingene, indtil der er truffet beslutning om, hvorvidt de skal afvises eller udvises af landet, nu mildnes ved, at hvor man før i størst muligt omfang brugte hensættelse under bevogtning, vil man nu foretrække at bruge reglerne om, at de skal tilmelde sig til bestemte tider eller melde sig til bestemte tider, eller at de skal anvises et bestemt ophold.

Der ligger også i lovforslaget en konsekvensændring, som går ud på at ophæve § 20. Hidtil har dokumenter vedrørende udlændinges forhold i forbindelse med ind- og udrejse, ophold eller arbejde samt afvisning eller udvisning ikke været omfattet af loven om partsøffentlighed. Nu har justitsministeriet fundet, at der ikke er noget betænkeligt ved også at lade disse forhold være omfattet af den nye lov om offentlighed i forvaltningen, som i forvejen omfatter den overvejende del af sagsdokumenterne. Det er baggrunden for, at man foreslår § 20 ophævet.

Det tredje, der ligger i lovforslaget, er, at der skal ske en tilføjelse til udlændingelovens § 9, der går ud på, at der til en arbejdstilladelse kan knyttes betingelser,

[Gerda Møller.]

bl. a. om, at den pågældende skal indmelde sig i sygeforsikring og arbejdsløshedskasse, og at det af hensyn til en central registrering af gæstearbejderne skal kunne pålægges deres arbejdsgivere at underrette arbejdsformidlingskontorerne om ansættelsen. Også den ændring kan vi hilse med tilfredshed. Den er ganske simpelt dikteret af ønsket om at sikre fremmedarbejderne, der jo savner kendskab til det danske sprog og danske samfundsforhold, og som ikke er særlig godt stillet, hvis de bliver syge eller arbejdsløse, bedre forhold, end de har nu.

Vi er af den opfattelse, at når man herhjemme mener at have brug for de udenlandske arbejdere, har man også pligt til at behandle dem på lige fod med de danske statsborgere på de flest mulige områder. Derfor anbefaler vi alle de dele, lovforslaget indeholder, og håber, at vi kan få en hurtig og velvillig behandling af lovforslaget, idet loven jo skulle træde i kraft fra 1. april.

Jens Frandsen: Da mit partis ordfører, hr. Per Federspiel, desværre er forhindret i at være til stede, skal jeg kun sige, at vi fra venstre kan tilslutte os principperne i dette forslag og vil arbejde meget velvilligt med det under en hurtig udvalgsbehandling.

Rigmor Christensen: Mit partis ordfører er også forhindret i at give møde i dag, og jeg skal kun understrege, at mit parti tilslutter sig princippet i lovforslaget om en bedre retsstilling for udlændinge. Der kan rejse sig mange, mange andre problemer, der i særdeleshed er aktuelle nu, fordi vi får så meget fremmed arbejdskraft, men jeg håber, at vi i udvalget får mulighed for at drøfte disse forskellige problemer igennem.

Aksel Larsen: Jeg er i samme situation som adskillige andre talere i dag, nemlig at vort partis ordfører, hr. Poul Dam, er forhindret i at være til stede. Han sidder i finansudvalgsmøde, hvor man skal behandle forslag om bevillinger til forskellige militære formål, og det kan han jo ikke forsømme. Jeg skal i hans sted fremsætte et par bemærkninger, og de bliver ikke meget omfattende.

Jeg skal kun minde om, at det, dette lov-

forslag omhandler, er et spørgsmål, som vi tidligere netop ved hr. Poul Dam har rejst her i tinget, spørgsmålet om rettigheder for udlændinge. Derfor har vi naturligvis sympati for forslaget. Vi finder, der er meget godt i det, men giver ikke af den grund grønt lys for det og siger, at dette er nøjagtigt, som det bør være; vi forbeholder os ret til under behandlingen her i tinget og i udvalget at fremkomme med ændringsforslag, der skal tjene til yderligere at forbedre det. Men med disse bemærkninger kan jeg love det en velvillig behandling fra vor side.

Kjær Rasmussen: Jeg er åbenbart en af de få ordførere, der kan være til stede, og jeg må bruge lidt længere tid.

Det foreslås i lovforslaget, at de almindelige regler om administrativ frihedsberøvelse gøres anvendelige, dog således at frihedsberøvelsen skal vare over tre døgn, før sagen kan kræves for retten. Det fremgår af bemærkningerne, at man har overvejet at sætte fristen til 24 timer, men at såkaldt praktiske hensyn talte derimod. Disse praktiske hensyn er, når al snakken skæres fra, at man når at få de fleste ekspederet ud af landet, inden tre døgn er gået. I de fleste sager vil man derfor med en tre døgn regel undgå domstolskontrol.

I øvrigt vedrører den foreslåede domstolskontrol kun det spørgsmål, om selve frihedsberøvelsen har været nødvendig, men ikke om afvisningen eller udvisningen er lovlig. For så vidt angår udvisning, burde der indføres den ordning, at den myndighed, der traf beslutning om udvisning — og det vil oftest være politi eller ministerium — efter begæring havde pligt til at indbringe spørgsmålet for domstolene, samt at dette havde opsættende virkning. Meget ofte vil udvisning nemlig være mere indgribende i den enkeltes liv end en fængselsstraf. Afvisning bruges både til rent faktisk at hindre folk i at komme ind i landet og til at smide dem ud igen, hvis de rent midlertidigt er kommet ind, indtil deres sag er afgjort. Vor tillid til politiets afgørelser i disse sager er overmåde begrænset, og vi kunne derfor forestille os andre kontrolforanstaltninger, hvorved folk uden for politiets række kunne udskille de tilfælde ved grænsen, hvor afvisningen var tvivlsom, og sørge for,

[Kjær Rasmussen.] at de kunne komme ind i landet, indtil en betryggende afgørelse var truffet. Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg her i høj grad tænker på de amerikanske desertører.

For øvrigt mener vi ikke, at øgede kontrolforanstaltninger er tilstrækkelige i sig selv. Selve lovgrundlaget må reformeres, således at beslutningerne kommer til at hvile på et mere progressivt, mere fremskridtsvenligt grundlag. Vi synes f. eks. ikke, at udlændinge skal kunne udvises på grund af et kriminelt forhold. Vi synes heller ikke, at udlændinge skal kunne udvises på grund af politiets antagelse om, at denne eller hin udlænding nok er en slyngel og en slubbert. Det synes vist for spinkelt et grundlag, og vi ser meget gerne, at der kommer en ændring af praksis på dette område.

Dernæst er der bestemmelsen om, at der til en arbejdstilladelse kan knyttes den betingelse, at den pågældende skal indmelde sig i sygeforsikring og arbejdsløhedskasse. Når en social ydelse er betinget af en forsikringsordning, vil der kunne forekomme urimelige tilfælde, hvor der ikke kan gives hjælp, fordi den pågældende med eller uden egen skyld ikke har sikret sig. Dette må man afhjælpe ved ordninger, der ikke bygger på forsikringsprincipper. Det forekommer os ret så usmageligt at bruge den fremgangsmåde at sanktionere forsikringen med udsmidning af landet. Det vil jo sige, at den, der ikke får betalt sin sygekasse, kan risikere at blive hældt ud; arbejdstilladelsen er betinget af, at man gør det. Det må være muligt at finde en ordning med tvungen forsikring, hvor det offentlige sørger for, at det ordnes, og hvor restancer indkræves på en eller anden måde, uden at sanktionen er udvisning af landet.

Med hensyn til den centrale registrering vil jeg sige, at man vel ikke kommer uden om en sådan central registrering, men det må i alt fald sikres, at fremmede ambassader og sikkerhedstjenester ikke får adgang til dette register; det undrer sikkert ikke justitsministeren, at jeg netop haler dette frem.

Endelig kan vi kun være positive over for ophævelsen af § 20. Men lad mig sige om lovforslaget som helhed, at vi må se det

resultat, udvalget kommer til, inden vi tager endelig stilling til det.

Justitsministeren (Thestrup): Jeg vil gerne takke ordførerne for den velvillige modtagelse af forslaget.

Jeg vil give hr. K. Axel Nielsen ret i, at det ikke siger så meget, at der står, at der er blevet spurgt en hel del forskellige myndigheder, når man ikke ved, hvad de har svaret. Men jeg har i mellemtiden indhentet oplysninger, der går ud på, at de alle enten har anbefalet det eller i alt fald ikke haft noget imod det. Der har flere gange været tale om et lovforslag af denne art; en del af henvendelserne ligger nogen tid tilbage, og der er rettet henvendelse til mange forskellige. Det er grunden til, at vi ikke har taget noget nærmere op om det; men jeg skal sørge for, at det udvalg, som jeg forstår vil blive nedsat, får disse besvarelser tilstillet.

Jeg vil gerne sige til hr. Kjær Rasmussen, at lovforslaget her kun omfatter spørgsmålet om domstolskontrol med frihedsberøvelse; det beskæftiger sig ikke i øvrigt med lovbekendtgørelsen af 7. februar 1961, der bestemmer reglerne om udlændinges adgang til landet. Jeg vil gerne føje til, at meningen med bestemmelsen om registrering naturligvis er at give klarhed over, hvilke udlændinge der er her i landet, for derigennem at sikre, at disse udlændinge får en ordentlig og god behandling, og at der ikke er udlændinge her i landet, der som følge af, at myndighederne intet kendskab har til dem, kommer ud for en dårlig behandling og eventuelt underbetalt arbejde.

Jeg er villig til at komme med de oplysninger, som man kan ønske, i det udvalg, som jeg forstår bliver nedsat om spørgsmålet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget. (Valgkredsinddelingen m. v.)

(Lovforslaget (nr. 138) findes i tillæg A, sp. 2689, fremsættelsen i tidenden sp. 3702).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ove Hansen: Det er måske en lidt usædvanlig førstebehandling, vi nu skal foretage, eftersom det udvalg, der arbejder med valgloven, har været nedsat siden december måned i fjor. Men vi var enige om at nedsætte dette udvalg for at komme til et resultat, selv om vi ikke havde fået lovforslaget forelagt.

Når vi skal beskæftige os med en ny valglov til folketinget, skyldes det den kommunestruktur, der nu opstår den 1. april 1970, hvorved antallet af amter og kommuner reduceres. Derfor må man ændre på opstillingskredse, bl. a. til folketinget.

Vi har i partierne fra indenrigsministeren i efteråret i fjor fået en forhandlingsskitse, som vi overvejede. Fra socialdemokratiets side bad vi efter at have set skitsen i første omgang om en skitse, hvor de ændringerne som følge af den kommunale ændring var så få som muligt, og det har vi fået. Vi har altså i og for sig to skitser at se på, men lovforslaget går ud på, at vi kun skal have 119 opstillingskredse, og vælgerantallet skal være minimalt 10.000 inden for hver opstillingskreds, medens i den første forhandlingsskitse antallet af opstillingskredse var 111 og vælgerantallet lå mellem 14.000 og 15.000. Det må ikke forstås, som om vi tilsidesætter denne skitse og nu vil acceptere det, som foreligger i dag; vi er villige til at forhandle om begge skitser og finde en løsning. Det skal erkendes, at det bliver vanskeligt at komme til et resultat. Det landkort, kommunerne nu tegner, bliver med mange forandringer, og det bliver lidt vanskeligt at indpasse en ny valglov i kommunereguleringerne. Jeg håber dog, vi kan finde en løsning, og jeg vil gerne tilføje, at vi fra socialdemokratiets side er villige til at medvirke til dette arbejde og ligesom ministeren vil være tilfredse, hvis der kan ska-

bes bred tilslutning til en ny lov om valg til folketinget.

Ministeren foreslår også nogle tekniske ændringer. Jeg skal ikke komme ind på dem; de er formentlig nødvendige, og dem ser vi på i det fortsatte udvalgsarbejde.

Der er lige én ting, jeg gerne vil berøre, nemlig adgangen til at afgive stemme. Langt de fleste fanger er stemmeberettigede i dag, men afskåret fra at afgive deres stemme. Men jeg tænker specielt på de syge vælgere, som gerne vil være pligtopfyldende, men ikke kan få adgang til at stemme. Det synes jeg de skulle have. Jeg ved godt — vi har talt om det ved tidligere valglovsændringer — at det er ret kompliceret at finde en form, hvorunder man kan sikre disse syge vælgers adgang til at afgive stemme, og vi skulle nødig slå skår i vores hemmelige afstemning. Jeg tror alligevel, vi kan finde en løsning, og det er også min opfattelse, at indenrigsministeren er positiv over for dette. Jeg ved, at man i udlandet har fundet en løsning for folks stemmeafgivning, når de er syge, enten de nu ligger syge på et hospital eller i hjemmet, og vi har også set, hvordan adgangen til at afgive stemme pr. brev er udvidet kolossalt. Jeg tror, vi i udvalget kan finde en løsning for syge vælgere og fanger.

Så vil jeg lige sige til slut, at jeg er klar over, at med det nye kommunale landkort fra 1. april kommer vi i visse vanskeligheder, hvis vi skal have et valg i utide. Jeg ved ikke, hvornår et folketingsvalg kan komme, men efter 1. april gælder det hidtidige landkort ikke længere, og jeg vil derfor gerne spørge ministeren, hvordan han eventuelt vil klare situationen; hvis der skulle komme valg i utide. Vi fra vor side vil gerne medvirke til at gennemføre forslaget her, inden vi slutter folketingsåret. Det skal erkendes, at det at blive enig om en valglov, der er passende for os alle sammen, kan være lidt vanskeligt; men vor vilje til samarbejde er der, og jeg kan på mit partis vegne tilsige medvirken til en løsning af dette vigtige problem.

Poul Schlüter: Kun i teorien, i alt fald ikke i praksis, kan der være tvivl om, at de kommunesammenlægninger, der nu om nogle få uger er en realitet, nødvendiggør en ny folketingsvalglov. Af de 278 primær-